Вωна́ шче ж бэз ве́л'уна. Тωд'і́ прис'п'і́вуйут' дружк'і, пωдхо́дит' брат дω не́йі і (в кус'і йе кусн́ак — л'е́нта широ́ка) роспл̇эта́йі ко́су і то́го кусника́ забира́йі сэ́б'і, пирив'а́зуйе сэбе́, тωд'і́ считайіт'с'а ста́ршим сва́том. Йак брат ўже роспл'і́ў ко́су йійі і сэбе́ пирив'йаза́ў, тод'і́ д'і́ўча́та рωсча́суйут' ко́су, а ма́ти бэ́ре ве́л'уна (вине́ц', в'і́нц'а́) і накладайі на дωчку́. Тωд'і́ дружк'і́ приступа́йут' і убира́йут', бω ма́ти дωзво́лила йім ўбра́ти.

Дуп'і́ру ж свате́ хо́чут' ўз'а́ти з дружо́к йако́гос' гости́нц'а, тω вуне́ ўже чату́йут', гл'ад'а́т' над мωлωдо́йу, хочут' ўпа́сти на с'і́м радні́. Тωд'і́ дружк'і́ му́с'ат' скупэ́ти радно́. По́сл'а то́го ба́т'ко і ма́ти бэру́т' ўбраска́ і бу́лку хл'і́ба і стойа́т' дл'а стола́, а напро́т'і́ў йіх стаўл'а́йе дру́жба мулудэ́х і йіх ба́т'ко з ма́терейу благослоўл'а́йе.

Тω'ді́ вже вс'і с'іда́йут' на пудво́ди, дуп'і́ру ба́т'ко бэ́ре бу́лку хл'і́ба, ма́ти бире́ жэ́тω на тал'і́рку. Ба́т'ко йде впері́д, а ма́ти йде за ба́т'ком з жэ́тωм і ўпсипа́йі йіх. Йак вуне́ с пудв'і́ра ру́шат', тω тωд'і цук'е́рками, гурі́хами, се́мн'ачком мωлωда́ наза́д сэбе́ си́пле (к'э́дайе). На дωро́з'і ўстрича́йут' пирипо́йум. Пирэп'і́й дл'а то́го, шчо мулудэ́й бире́ д'і́ўчину. Йак вунэ́ за пирэп'і́й запла́т'ат', тω той пирэп'і́й бэру́т' сватэ́, а йак нэ запла́т'ат', тω пирэп'і́й зистайе́ на м'і́сц'і.

(Записано в 1948 р.)

Б. ПІВДЕННО-ЗАХІДНІ ДІАЛЕКТИ

Наддністрянські говори

13. Хлівчани, Рава-Руського району, Львівської області

На́шэ сэло́ Хл'і́ўчіни цимале́, йе ў нас щос шти́риста нωме́рі́ў. Називайіс'і так вωно́ тωму́, що дамно́ йак напада́ли тата́ри, л'у́ди, йакі́ ме́шкали на Зафоро́с'т'і́, втіка́ли в л'і́сі́. В л'і́с'і будува́ли сωбі́ йа́кби хати́, такі́ бу́ди і називалис'і вωни́ хл'і́ўц'і. І тωму́ сэло́ називайіс'і Хл'і́ўчіни.

Ше йак рωска́зували мій дід, ў сэл'і́ бу́ла кωлис па́ншчина. Пан буў вэли́кий бωга́ч, маў свωйу цигол'н'у, була ў нас і вэли́ка кωрчма́. Шонэді́л'і вила́зиў йіде́н на корчму́, бубниў на ўсі кінці сэла́, а л'у́ди схωди́лис'і і пи́ли. Нэ гада́йтэ сωбі́, шо л'у́ди пи́ли з дωбра́. Де там, пи́ли, бω йіх не́ндза йі́ла. Ту нэ йіде́н прωпи́ў свій майе́тωк.

Л'у́ди з Те́глωва ка́жут на нас балайі́. То нас називайут так тωму, жэ кωли́с' бу́ла така́ мо́да, шо хωди́ли нэ в шіпка́х, а такі́х бабалайка́х. То була пωді́бна до панчо́хи, наве́рха були́ кра́сні смужкі́, а посэриди́ні ґудз. Йак стіга́ў ш'е́пку з гωлωві́, то хωва́ў за па́зуху.

А ми ка́жэм на т'е́гліўціў крисайі́, бо вωни́ хωди́ли в такі́х суломіних капэл'уха́х з вэли́кі́ми кри́сами. Ті капэл'ухи́ бу́ли сво́йі рωбо́ти.

Л'уде́й з Пру́синова називайім баг'ука́ми, бо там ў сэлі́ вэли́кі ба́гна, мωча́ри.

А йак при́йдэ хлоп з Кули́шкова, то ка́жэм: «подиви́с'і ґу́лай пішо́ў». Бо то вωни́ йе такі ґулайі́, такі́ тіжкі́ дω хо́ду, дω рωбо́ти, вс'о ро́біт' так пωма́лу, а ўбра́ні йіх йак міх. Йак йе ў нас ў сэлі висіл'е́, то кли́чэм витина́йкіў. Так називайут'с'і л'у́ди з Бу́тинова і При́стані. Вωни́ ду́же л'у́біт' вис'пі́вувати і гул'а́ти.

Ў нас ў сэлі́ йе бωга́тω по́ліў, л'іс'і́ў, пасωви́скіў і всі йако́с' називайут'с'і. Л'іс називайіс'і Рωмані́ўка, бо там за По́л'скі сидіў пан. Він маў сина Рома́на і дωчку́ Л'еопо́л'ду. Йак син жэ́ни́ўс'і, то він даў йіму́ ліс і назва́ў йіго́ Рωмані́ўка. А там, де буў йіго́ двір, тэпе́р йе ху́тір і він називайіс'і Л'еопол'ди́міў. Йіде́н кіне́ц л'і́са називайіс'і Мадз'е́рні, бω там тωпи́ли маз'і, на́віт' побудува́ли мадз'е́рн'у. Йе ше л'іс, шо називайіс'і Во́йчиха, бо там хлоп Во́йтка маў мэжи л'і́сωм свωйу сино́жіт. Той Во́йткω вже ўмер дамно́, а л'іс ше тэпер так називайі. Сэрэди́ну л'і́са називайут Пэрэхре́сна. Там сходіт'с'і ўс'і л'е́нійі, ўс'і дωро́ги. У нас йе ше л'іс, шо називайіс'і Ко́заковэ бωло́то. Ми нэ зна́ли, чого то так називайіс'і. Аж йідногω ра́зу ми го́ба з бра́тωм пішли́ дω Ра́вэ. Там буў му́зэй. Йаки́йс' пан заклі́каў нас, там пωка́зуваў ріжні каміні сωкири́, а по́тим пωказа́ў нам Хл'і́ўчіни на ма́пі. Там буў і л'іс і так було напи́саню, йак називайут'с'і ўс'і кінц'і. Він нам рωска́зуваў, шчо ше за час'і́ў Хмэл'ни́цкого йаки́йс' кωза́к хωва́ўс'і ў тім л'і́сі і по́тим ўс'і каза́ли, шчо то ко́заковэ бωло́то.

А ту за́ра під л'і́сωм йе пасωви́скω Підко́ц'ке. Там бу́ли вэли́кі мωча́ри і йак бэз не́гω йшоў, то л'у́ди каза́ли: підкωти спо́дні, бо замо́чишс'і. І тэпе́р ўс'і ка́жут ўже Підко́ц'ке.

То пасωви́скω за це́рквойу називайіс'і Підилиший, бо йак гωни́ли худо́бу то ўсе каза́ли підú та й лиший там кωро́ву. Ше йідно́ пасωви́скω називайіс'і Збит'і́ў, там збива́лас'і ўс'а худо́ба, а по́тім рωзган'е́ли йійі́ пω ўс'іх пасωви́сках. Йе і йе́нчі пасωви́ска, а́лэ вωни́ так називайут'с'і ше з нэпа́м'і́тних часі́ў.

(Записано в 1951 р.)

14. Наконечне, Яворівського району, Львівської області

йак будуес''а хата //

напри́клад йа ма́йу св'і́й л'іс // п'ішло́ нас двох і нарубали́-с''мо де́рева // тωді йа кли́кнуў два́йц''іт' чи три́йц''іт' ф'і́р і зв'і́з то де́рэво // пωклі́каў гωлωўно́го ма́йстра і пωм'і́чник'і́ў // за́к с''а упра́вит де́рэво і зведе́с''а | то пи́атна́йц''іт' хло́піў ма́йе гук рωбо́ти // упраўл'а́йес''а п'і́длоги і вйа́жес''а йіх // тωді до́байес''а ґа́ри | пасу́йес''а б'і́рти і ба́лкû дω б'і́рт'і́ў // тωд'і́ то с''а рωзкида́йе і доўбайес''а ґа́ри в п'і́длоз'і | чопу́йес''а стоўпи́